

Een 'schakelroute' van havo naar wo-bachelor een voorstel

➤ Inleiding

Volledig toeval uiteraard. Maar het was toch interessant op te merken dat de dag na het verschijnen van PamflAd 71 met onze beschouwing van het advies van de Onderwijsraad, nieuws naar buiten kwam over de doorstroom van havisten naar het vwo. Want in dat nummer stond een stukje over die optie voor havisten die deze route nemen om naar de universiteit te kunnen.

Aanleiding evenwel voor deze aandacht in de pers en vanuit OCW was het kennelijk opwerpen van blokkades door de ontvangende vwo-aanbieders. De reden daarvoor zou zijn het tegengaan van de daling van het slagingspercentage ten gevolge van falende ex-havisten. Opmerkelijk was wel dat werd gesuggereerd dat havisten helemaal niet toelaatbaar zijn tot de laatste twee jaren van het vwo. Dat zijn ze wel, als er maar gekeken wordt naar het profiel, de cijfers en het gaan doen van een extra vak, op vwo-niveau. Maar goed, het ging uiteindelijk om de houding van de scholen en de koepelorganisatie, meer defensief dan kansen biedend aan havisten met een zekere ambitie.

Het is aanleiding om het voorstel uit nummer 71 nog eens nader onder de loep te nemen en verder uit te werken. Wie weet pakt de politiek het op, als men morgen in de TK en daarna in vervolgoverleggen over deze aansluiting in discussie gaat...

Van havo naar wo-bachelor

Tot voor kort konden havisten via het (propedeuse)diploma van het eerste jaar van het hbo doorgaan met een wo-bachelor. Dat kan in principe nog steeds, maar het is aan de ontvangende universiteit hoe daarmee om te gaan. De 'reguliere' (om)weg is het doen van het vwo met een havo-diploma en aanvullende eisen, via een tweejarig programma.

De vraag is waarom er geen routes zijn te ontwikkelen naar wo-bachelors, aansluitend op havo-profielen, wetende om welke opleiding het gaat. Dat kan leiden tot een schakeljaar om de brug te slaan tussen het havo-profiel en die wo-bachelor. Goede havisten kunnen mogelijk al een deel ervan doen binnen het profiel, of ernaast. Uiteraard is die route niet voor iedereen geschikt, maar het geheel kan door een universiteit worden ingericht, samen met de omringende havo-scholen.

➤ Verdere beschouwing van de algemene situatie

In het kader hierboven staat in het kort de gedachte achter het maken van een specifieke leerlijn voor havisten die opteren voor de universitaire bacheloropleiding. Het gaat om het bezien of er een alternatief is voor het bereiken van dit doel, anders dan met het havo-diploma:

- toelating vragen tot vwo-5, onder bepaalde voorwaarden mogelijk¹, vervolgens het vwo-diploma behalen en daarna inschrijven voor een wo-bachelor;

¹ (Bron: Internet) Er bestaat geen wettelijke regeling voor de overgang van havo naar vwo. Scholen mogen wél zelf eisen stellen. Veel scholen hanteren een gemiddeld eindcijfer van minimaal een 6,8 voor de examenvakken. Andere mogelijke regels zijn:

- een positief advies van de vakdocenten
- een gemiddeld cijfer van minimaal 6,8 voor Nederlands, Engels en Wiskunde
- een intake-gesprek en een motivatiebrief
- een aanvullende toets voor een extra vak dat in vwo-5 onderdeel uitmaakt van het onderwijsprogramma, maar de leerling op het havo niet heeft gevolgd.

- naar het hbo gaan, de propedeuse halen van een bacheloropleiding (Ad kan niet - heeft formeel geen propedeuse), en eventueel aanvullende scholing doen (vakken halen, vaak op basis van de formele toelatingseisen voor de betreffende wo-opleiding) op basis van het toelatingsbeleid van de universiteit met een wo-bachelor beginnen.

Het opmerkelijke is dat de tweede route slechts een jaar hoeft te kosten en de eerste een tweetal jaren. Ook kan de vraag worden gesteld of beide routes wel gelijkwaardig zijn. Dus dat het vwo-diploma met een profiel en aanvullende vakken iemand even geschikt maakt voor een universitaire studie als het doen van een algemeen eerste jaar van een hbo-opleiding, eventueel aangevuld met extra vakken (behalen bijvoorbeeld in het volwassenenonderwijs).

Het zal ook met de kosten te maken hebben en andere zaken zoals de kwaliteitsborging. De havist die het niet redt in het vwo, wordt wel gewoon door de overheid bekostigd. Maar het brengt het rendement en eventueel het slagingspercentage omlaag. Degene die eerst de hbo-propedeuse doet en daarna start met de wo-bachelor en het daar niet redt, wordt ook gewoon bekostigd. Maar de universiteit wordt er in zo'n geval niet op aangekeken, op zo'n uitvaller. Men zal in het algemeen zeggen dat 'iemand die aan de eisen voldoet, maar gewoon voor eigen rekening moet starten'.

Daarnaast werkt het verschillend uit voor de persoon en de instelling. Via het vwo is alles aan mogelijkheden voor lenen e.d. en een nominale bekostiging beschikbaar. Via het hbo is van dit pakket al een jaar gebruikt voor die propedeuse. Dat kan dus wel een rol spelen.

Vergelijken met...

Er zijn vergelijkbare situaties binnen ons stelsel. We noemen er hier een tweetal. Uiteraard zitten er verschillen in de aanpak, maar het gaat om de gedachte om buiten de gebaande paden te treden en niet altijd de uitgestippelde route te volgen.

- We kennen de doorstroom van de hbo-bachelor naar de wo-master, waarbij globaal gezegd twee opties zijn (in combinatie met mogelijke afspraken tussen een hogeschool en een universiteit): een semester van de hbo-bachelor gebruiken voor de voorbereiding op de wo-master, dan wel: het moeten doen van een brugprogramma van meestal een half jaar. In het vorige nummer van PamflAd is daarvoor al een suggestie gedaan nl. het maken van programma's binnen de wo-master die voortbouwen op de hbo-bachelor en een combinatie van academische en professionele competenties kennen.
- Een bijzondere situatie is die van het kunnen aanbieden door een hogeschool van een driejarige route naar de hbo-bachelor voor vwo'ers (en vergelijkbare doelgroepen). Degene die dit lukt, houdt een jaar over om een bekostigde Master te doen (en hogescholen zouden dit voor die doelgroepen ook kunnen doen met een professionele Master). Voor zover bekend, is deze route niet echt van de grond gekomen, al was het maar dat het percentage vwo'ers dat sowieso naar het hbo gaat, niet hoog is.

De vraag hierbij is wat deze vwo'ers geschikt maakt om een programma te doen dat bestemd is voor havisten en mbo'ers (kort door de bocht gesteld) en voor vier jaar staat geprogrammeerd. Brengen ze meer praktische kennis mee? Hebben ze meer aanleg voor praktisch onderzoek? Kunnen ze een stage van 6 maanden in 4 maanden doen?

Of is het dan toch gewoon zo dat dit alleen gebeurt bij hbo-opleidingen die min of meer een beroepsgerichte pendant zijn van bepaalde wo-opleidingen? Of dat ze ook in het hbo toch al bekend staan als behoorlijk theoretisch en dus al een insteek kennen richting het wo?

➤ **Technische zaken bij een voorstel voor een route van havo naar wo-bachelor**

Om duidelijk te maken welke zaken in ogenschouw kunnen worden genomen voor het gaan nadenken voor het mogelijk maken van zo'n 'schakelroute', zetten we hierbij een aantal aandachtspunten op een rijtje.

Algemeen

- Uitgangspunt is dat een havist de wens heeft om een wo-bachelor-opleiding te gaan volgen en is bereid en in staat is om daarvoor een specifieke route te volgen.
- Daarvoor wordt, na een selectie in havo-4, in havo-5 een aanvullende module naast het profiel en binnen het vrije deel gevolgd, gericht op het aanleren van vaardigheden voor het doen van een opleiding bij een universiteit. Deze wo-module is mede afgestemd op het havo-profiel en

de wo-opleidingen die voor deze route in aanmerking komen (verder te bepalen aangezien niet elke wo-bachelor zich ervoor leent - en het moet gaan om opleidingen die bijvoorbeeld geschikt zijn voor degenen die via de route van de hbo-propedeuse toegelaten kunnen worden).

- Na het behalen van het havo-diploma zonder vertraging en van de wo-module vindt toelating plaats tot het wo-schakeljaar. Dit eenjarige programma wordt ingevuld door de vwo-instelling, samen met de betrokken universiteit(en).
- Het wo-schakeljaar dient in een jaar te worden behaald. Als dat niet het geval is, kan de havist op basis van het havo-diploma een studie in het hbo of elders kiezen.
- Het hebben van het havo-diploma en van het wo-schakeljaar geeft toelating tot geselecteerde wo-bacheloropleidingen.

Technisch

- De aanvullende module in het vrije havo-deel valt onder de bekostiging van de havo-school.
- Het wo-schakelprogramma wordt bekostigd door de overheid, aanvullend op de lumpsum voor de vwo-school, zoals dat ook gebeurt voor degenen die na de havo twee jaar naar het vwo gaan.
- Het diploma van het wo-schakeljaar is geen vwo-diploma en geeft niet dezelfde rechten voor de doorstroom naar een universiteit.
- De inhoud van het wo-schakeljaar is gericht op de doorstroom naar specifieke wo-bachelors. Derhalve zijn in het programma vakken opgenomen die de reguliere vwo'ers ook moeten hebben gedaan om te worden toegelaten. Er wordt daarom voor die vakken aan het reguliere vwo-examen meegedaan.
- De universiteiten die zich committeren aan deze constructie, zijn betrokken bij de onderdelen naast de vwo-vakken en zorgen ervoor dat de inhoud van die onderdelen up-to-date is. Daarbij wordt mede gekeken naar wat relevant is voor de (vwo-)instroom, en ook naar hetgeen de opleiding van belang vindt voor degenen die via de route met de hbo-propedeuse opteren voor de toelating ervoor.

En...

- Aangezien het om een kleine groep kan gaan in een regio (er stromen slechts een paar duizend havisten door naar het vwo), wordt aangeraden na te denken over een gezamenlijke aanpak.
- Dat kan inhouden dat een van de vwo-scholen in een regio de groep voor de rekening neemt en de contacten onderhoudt met de betrokken universiteiten.
- Het is tevens aan te raden op landelijk niveau om als havo-scholen te bezien hoe kan worden samengewerkt en afgestemd. Het is van belang voor havo-scholen om hun leerlingen en de ouders daarvan de kans te bieden deze route te volgen als een alternatief voor het vwo.
- De universiteiten moeten gezamenlijk bezien hoe deze route past in het algemene beleid, zeker waar sprake is van wo-bachelors die een duidelijke professionele insteek binnen het algehele academische karakter.
- De overheid kan dit laten onderzoeken en bezien onder welke condities pilots zijn op zetten.

➤ **Hoe dit aan te pakken?**

De hier geschetste route komt niet zomaar uit de lucht vallen. Er zijn allerlei landen waarbij mogelijkheden zijn om toch wat 'routes' af te snijden. Dat betekent dat degenen die duidelijk de juiste talenten hebben en pas in een latere fase daarvan gebruik kunnen gaan maken, de kans krijgen om een versnelling te kunnen inbouwen. Daarbij mogen geen concessies worden gedaan aan de kwaliteit en dienen nadelige effecten te worden vermeden voor de reguliere groepen die een bepaalde leerweg volgen.

Misschien kan de nu opgedoken aandacht voor de doorstroom havo-vwo, mede gezien de discussie rond het stelsel als geheel, worden gebruikt om naar dit voorstel te kijken. Het kan best zo zijn dat het niet tot een volledige oplossing leidt, maar het bezien van de diverse aspecten ervan kan al tot nieuwe inzichten leiden.

Suggesties zijn welkom, over de aanvliegroute om dit op de agenda te krijgen. Mogelijk dat het later dit jaar een thema is voor een van de sessies, binnen de reeks voor 2019.